

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการจัดการเรียนการสอนในด้านการนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา วิธีจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลวิชาโครงงานอาชีพของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ศึกษาปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 (เดิมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบ 3 ด้านคือ
 - 1.1 การนำหลักสูตรมาใช้
 - 1.2 การจัดการเรียนการสอน
 - 1.3 การวัดผลและประเมินผล
2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนและนักเรียนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 (เดิมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร แยกเป็นครูผู้สอน 204 คน และนักเรียนจำนวน 4,665 คน
3. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 136 คน และนักเรียน จำนวน 357 คน โดยวิธีการสุ่มจากการเทียบตารางของเครชีและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง จากการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เอกสารระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานของหน่วย ศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11 กรมสามัญศึกษาเดิม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยปรึกษาอาจารย์และ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จริงของการวิจัย จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่น พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องแล้วจึงนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออก 2 ฉบับ ดังนี้

แบบสอบถามฉบับครูผู้สอนแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ

แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ด้านการนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอน ในด้านเก่ง ดี มีสุข

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อทำการเก็บรวบรวม ข้อมูล โดยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการจัดส่งหนังสือไปกับแบบสอบถามพร้อมซองส่งกลับทางไปรษณีย์ บางส่วน ผู้วิจัยนำไปแจกและเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคำนวณสมองกล (Computer) โปรแกรม SPSS for Windows และ โปรแกรม Ms Excel หาค่าทางสถิติ แผนภูมิกราฟ โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งฉบับของครูและนักเรียน นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าจำนวนและร้อยละของแต่ละข้อ แล้วนำเสนอในรูปแบบแผนภูมิกราฟวงกลม ประกอบความเรียง
2. เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ และความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เกี่ยวกับสภาพปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด นำข้อมูลที่ได้มาจัดอันดับความถี่และเสนอข้อมูลที่ได้เป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 (เดิมสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของตอบแบบสอบถาม

ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนวิชาโครงการอาชีพ ส่วนมากร้อยละ 65.51 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการปฏิบัติโครงการอาชีพ ร้อยละ 86.7 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 76.70 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 93.10 มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 47.40 ปฏิบัติการสอน โดยผู้บริหารเป็นผู้มอบหมาย

ด้านนักเรียน

นักเรียนที่เรียนวิชาโครงการอาชีพส่วนมากร้อยละ 52 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.70 เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และร้อยละ 41.70 มีการตัดสินใจเลือกทำโครงการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น จากกลุ่มเพื่อนที่ร่วมทำโครงการ บิดามารดา ครูที่ปรึกษา พี่น้อง ซึ่งไม่ใช่เป็นการตัดสินใจโดยตัวนักเรียนเองเพียงฝ่ายเดียว

การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.67 มีการจัดการเรียนการสอน โดยให้การลงทะเลเป็นแบบบังคับเลือก ร้อยละ 40 มีการจัดการเรียนการสอนโดยการลงทะเลเป็นแบบกิจกรรมอิสระ และ ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.33 มีการจัดการเรียนการสอนโดยการลงทะเลเป็นแบบเลือกเสรี

2. การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้การลงทะเลเป็นเรียนได้ 3 แบบ

2.1 แบบวิชาบังคับเลือก วิชาพื้นฐานอาชีพ ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

ด้านการนำหลักสูตรมาใช้ ครูผู้สอนมีความเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ และรายการที่มีความเห็นมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนจัดได้สอดคล้องกับเป้าหมาย และทักษะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชา ช 041 การปฏิบัติโครงงานอาชีพ ยกเว้น ด้านความเหมาะสมของการลงทะเลเป็นเรียนแบบกิจกรรมอิสระ วิชาโครงงานอาชีพไม่มีรูปแบบการสอนที่แน่นอน รวมถึงครูยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร และครูผู้สอนยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สร้างโครงงานตามที่คุณเรียนมีความถนัด มีความสนใจ และมีความสามารถเท่าที่ควร ที่ครูผู้สอนเห็นด้วยในระดับปานกลาง

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ และมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การนิเทศ ช่วยเหลือ ดูแล แนะนำ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่วันแรกที่เริ่มโครงงานจนกระทั่งถึงวันสุดท้ายของการทำโครงงาน รองลงมา ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามกระบวนการประกอบ (กระบวนการประกอบอาชีพเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ วางแผน ลงมือปฏิบัติตามแผน การประเมินและปรับปรุง การปฏิบัติงาน ได้ผลผลิต นำผลผลิตไปจำหน่าย และมีรายได้ตอบแทน)

ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ และรายการที่มีความเห็นด้วยมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ รองลงมา ได้แก่ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลแก่ผู้เรียน

2.2 การลงทะเลเป็นเรียนแบบวิชาเลือกเสรี วิชาอาชีพ ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

ด้านการนำหลักสูตรมาใช้ ครูผู้สอนเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และปานกลาง อยู่ในระดับเกือบเท่ากันทุกรายการ และรายการที่มีการปฏิบัติมาก อันดับ 1 ได้แก่ การเปิดสอนวิชาโครงงานโดยลงทะเลเป็นวิชาเลือกเสรี วิชาอาชีพ มีความเหมาะสม การสอนสอดคล้องกับเป้าหมาย และทักษะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามคำอธิบายรายวิชา ช 041 การปฏิบัติโครงงานอาชีพ และการดำเนินงานปฏิรูปโครงงานนั้น ยังคงใช้แนวเส้นประ ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอด ซึ่งจะก่อให้เกิดความหลากหลายภายใต้การปฏิรูป

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ ยกเว้น เวลาเป็นปัญหาในการดำเนินการโครงการอาชีพ การนำผลการปฏิบัติโครงการอาชีพมาปรับปรุงการเรียนการสอน ครูได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ความช่วยเหลือทั้งด้านสถานที่ภายในโรงเรียน รวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากฝ่ายบริหารอย่างเพียงพอ สำหรับรายการที่มีการปฏิบัติมาก อันดับ 1 ได้แก่ การติดตามการทำงานของนักเรียนในความดูแลอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ในการทำงาน หรือรายงานความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ ๆ

ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ และรายการที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ รองลงมาได้แก่ การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลแก่ผู้เรียน และการประเมินผลก่อนการทำงานด้วยแบบประเมินการเขียนโครงการและแบบฟอร์มการให้คะแนน

2.3 การลงทะเบียนเรียนแบบกิจกรรมอิสระ ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

ด้านการนำหลักสูตรมาใช้ ครูผู้สอนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ และรายการที่มีการปฏิบัติมาก อันดับ 1 ได้แก่ การดำเนินงานปฏิรูปโครงการนั้น ยังคงใช้แนวเส้นประ คือสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอด ซึ่งจะก่อให้เกิดความหลากหลายภายใต้การปฏิรูป และผลการดำเนินการที่ผ่านมาโรงเรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับเกือบมากทุกรายการ และมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การแนะนำโครงการอาชีพที่ผู้เรียนเลือกปฏิบัติ ต้องเป็นงานอาชีพสุจริตที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรืองานอาชีพที่เป็นความต้องการของผู้เรียน ยกเว้น การนำผลจากการประเมินผลการปฏิบัติโครงการอาชีพมาปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งครูปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ และมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ ยกเว้น การประเมินผลด้วยการประเมินที่หลากหลายโดยครูกลุ่มผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และผู้สนใจอื่น ๆ ที่ปฏิบัติโครงการซึ่งครูปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ

ด้านเวลา เวลาในการดำเนินการจัดให้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาของหลักสูตรและความสอดคล้องของกิจกรรมที่จะปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับการจัดเวลาให้วิชาแกนบังคับมาก จนทำให้ครู

ผู้สอนต้องดำเนินการหาเวลาเองตลอดหลักสูตรเพื่อให้การปฏิบัติงานครบกระบวนการ ขอให้ฝ่ายบริหารช่วยดูแลจัดตารางเวลาให้ชัดเจน และดูแลการจัดชั่วโมงสอนของครูแต่ละคนด้วย

ด้านจำนวนกลุ่มนักเรียนที่ต้องให้คำปรึกษา และดูแล ติดตาม พบว่า มีทั้งกลุ่มมีขนาดใหญ่ และกลุ่มที่มีขนาดเล็กกระจายมากครูดูแลลำบาก ควรลดจำนวนกลุ่มโดยศึกษาจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน และขอให้ฝ่ายบริหารศึกษาการจัดกลุ่มตามแนวการปฏิบัติโครงการอาชีพที่แนบคำสั่งการปฏิบัติโครงการอาชีพ

ด้านสถานที่ในการดำเนินการ สถานที่คับแคบ ไม่เพียงพอ ไม่มีชั้นปฏิบัติงานเฉพาะ ทั้ง ๆ ที่ได้มีการจัดกลุ่มนักเรียนสลับกันปฏิบัติงาน และขอให้จัดพื้นที่เพิ่มให้ทั้งภายในและภายนอก หรือจัดตั้งในรูปของร้านค้า หรือบริษัท หรือจัดทำกับที่บ้าน

ด้านข้อจำกัดของลักษณะโครงการอาชีพที่นักเรียนเลือกปฏิบัติ พบว่า การจัดทำโครงการอาชีพไม่หลากหลาย มีแต่การขายอาหารมากและซ้ำกัน เกือบไม่มีโครงการด้านการผลิตและบริการ การเลือกปฏิบัติโครงการเลือกตามที่นักเรียนชอบไม่คำนึงถึงชุมชน เนื่องจากเงินทุนมีไม่มาก อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ทั้งไม่มีครูที่มีทักษะเพียงพอในโครงการบางประเภท ส่วนนักเรียนยังขาดความตระหนักในวิชาที่เรียนและให้ความสำคัญเฉพาะวิชาหลักที่ใช้สอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ครูที่ปรึกษาช่วยประสานงานกลุ่มที่เลือกโครงการที่ซ้ำกันมากเป็นการแนะนำการปรับเปลี่ยนหรือให้ดูจากอาชีพของผู้ปกครองเพื่อนำมาปฏิบัติ นอกจากนั้นยังประสานงานด้านการเชิญวิทยากรจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความรู้เฉพาะด้าน รวมทั้งจัดตลาดนัดวิชาให้นักเรียนเห็นทางเลือกและควรมีการให้นักเรียนได้ลองเรียน ถ้าไม่ถนัดให้เปลี่ยนแปลงได้ตามกำหนดเวลาที่วางแผนไว้

ด้านวิธีการนำเสนอโครงการ นักเรียนยังขาดความรู้และประสบการณ์การนำเสนอที่สร้างสรรค์ในงานนิทรรศการ ใช้แต่การนำเสนอในห้องเรียน รายงาน เพิ่มสะสมงานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การปฏิบัติจริงยังไม่เต็มรูปแบบ หลายโครงการไม่มีการดำเนินงานปฏิบัติจริง ซึ่งครูที่ปรึกษามีส่วนสำคัญในการแนะนำและชี้แนวทางให้หาวิธีการนำเสนองานตามแนวคิดของตนเอง ส่วนการนำเสนอที่เป็นวันสรุปงาน ควรให้ผู้ปกครอง นักเรียนอื่น ๆ ร่วมสังเกตและร่วมประเมินผลกับครู แต่ทั้งนี้การกำหนดวันนำเสนอควรมีประชุมวางแผนโดยกำหนดวันที่แน่นอนลงในปฏิทินโรงเรียนเพื่อนักเรียนจะได้มีเวลาในการเตรียมนำเสนองาน และควรมีการเลือกเฉพาะโครงการที่ดีซึ่งผ่านการนำเสนอที่ได้มีการคัดเลือกไว้แล้วเพื่อให้ผู้ชมเห็นเป็นตัวอย่าง

ด้านอื่น ๆ นักเรียนได้เรียนโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการ ทำให้ขาดความกระตือรือร้น ไม่เห็นความสำคัญของการเรียน ยังขาดการทำงานเป็นทีม การวัดผลไม่มีมาตรฐาน และครูขาดทักษะในการจัดการ จึงควรมีการจัดประเภทของโครงการให้นักเรียนมีโอกาสได้เลือกหลากหลาย พร้อมวางแผนปฏิบัติในการทำงานให้ชัดเจน การดำเนินโครงการอาชีพที่จัดให้นักเรียน

ทุกแผนการเรียนปฏิบัติเป็นการดำเนินงานตามหลักสูตรตั้งแต่ ปีการศึกษา 2542 ก่อนการปฏิรูปการศึกษา นั้นควร ได้มีการดำเนินการให้อยู่ในหลักสูตรต่อไป ถึงแม้ในปัจจุบันนักเรียนจะมีศักยภาพน้อยลงซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับสมัครโดยไม่มีการสอบเข้า การวัดผลขาดมาตรฐานและระบบการศึกษาที่รัฐบาลไม่มีการเตรียมพร้อม รวมทั้งนโยบายขาดประสิทธิภาพและความชัดเจน โรงเรียนขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการดำเนิน ครูหลายคนทำตามหน้าที่เพื่อให้งานเสร็จ ไม่มีการให้กำลังใจ การยกย่องชมเชยผลงาน โครงการที่ดี ดังนั้นโรงเรียนควรมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อบูรณาการร่วม และถ้าเป็นไปได้ควรให้นับเป็นหน่วยการเรียนและมีผลการเรียน ที่สำคัญที่สุดควรให้นักเรียนเป็นฝ่ายคิดเองและดำเนินการเอง โดยมีเพียงครูที่ปรึกษาเป็นเพียงผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด

4. ความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษ ต่อการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การลงทะเบียนแบบวิชาบังคับเลือก วิชาพื้นฐานอาชีพ

ด้านเก่ง นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านดี นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่ปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อดทน ขยัน มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ด้านมีความสุข นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การลงทะเบียนแบบวิชาเลือกเสรี วิชาอาชีพ

ด้านเก่ง นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนรู้จักอาชีพอย่างหลากหลาย

ด้านดี นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมเป็นวิชาที่ปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อดทน ขยัน มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ด้านมีความสุข นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชาโครงการอาชีพ ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ หรือธุรกิจขนาดเล็กด้วยตนเอง

แบบการลงทะเลเบียนแบบกิจกรรมอิสระ

ด้านเก่ง นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชาโครงการอาชีพทำให้นักเรียนได้ฝึกคิด มีทักษะ การจัดการและการแก้ปัญหา วิเคราะห์ สรุปผลประสบการณ์การดำเนินงานอาชีพได้

ด้านดี นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชาโครงการอาชีพเป็นวิชาที่ปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อดทน ขยัน มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ด้านมีความสุข นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับการปฏิบัติมากทุกรายการ และปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนวิชาโครงการอาชีพ ทำให้นักเรียนมีความภูมิใจในตนเองและตั้งใจที่มีรายได้

5. ข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. ด้านประเภทของโครงการควรมีให้เลือกอย่างหลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดอาชีพเอง หรือครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำ หรือเชิญวิทยากรในแต่ละสาขาอาชีพมาบรรยาย ชี้แนะ
2. ควรมีการจัดสถานที่ในรูปของร้านค้า ทำให้นักเรียนได้เน้นการปฏิบัติจริงจะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้
3. การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพควรจัดให้มีในหลักสูตรต่อไป เพื่อให้ นักเรียนรุ่นต่อ ๆ ไป ได้เรียนรู้ขั้นตอนการทำงาน การประกอบอาชีพ ไม่ใช่เป็นการค้าขายสินค้าอย่างเดียว
4. ด้านการปฏิบัติควรจัดให้นักเรียนได้ฝึกงานเพื่อให้ได้ความรู้จากประสบการณ์จริงจากการปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนและครูคอยให้คำปรึกษาแนะนำ
5. การจัดสถานที่ให้ในการปฏิบัติงานคับแคบและไม่เพียงพอ ควรมีการวางแผนด้านสถานที่ปฏิบัติงานวิชาโครงการให้แน่นอนชัดเจน

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการงานอาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า การลงทะเบียนเรียนทั้ง 3 แบบนั้น โรงเรียนมีการดำเนินการเปิดสอนมากอันดับ 1 ได้แก่ การลงทะเบียนแบบวิชาบังคับเลือก วิชาพื้นฐานอาชีพ รองลงมา คือ การลงทะเบียนเรียนเป็นกิจกรรมอิสระ และการลงทะเบียนแบบเลือกเสรี วิชาอาชีพ การที่โรงเรียนส่วนใหญ่เลือกให้มีการลงทะเบียนแบบวิชาบังคับเลือก วิชาพื้นฐานอาชีพ เพราะผู้สอนเห็นว่าวิชาโครงการงานอาชีพยังเป็นวิชาที่มีความสำคัญ ที่ควรจะมีการคิดเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยมีระดับผลการเรียน 0 - 4 เป็นเกณฑ์ในการตัดสินการเรียน เพราะเป็นส่วนสำคัญที่มีผลทำให้นักเรียนตั้งใจเรียน และแข่งขันกันทำงานโดยใช้กระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้ได้ชิ้นงานที่ดี มีประสิทธิภาพมากกว่าการให้นักเรียนเลือกเรียนโดยลงทะเบียนแบบกิจกรรมอิสระ เพราะเรียนแล้วได้ผลการเรียนเพียง “ผ” และ “มผ” เท่านั้น ทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ คิดว่าเรียนอย่างไรก็ต้องผ่าน แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับการเรียนการสอนในลักษณะของการลงทะเบียนเรียนแบบเลือกเสรี วิชาพื้นฐานอาชีพ เพราะว่า วิชาโครงการงานอาชีพซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวิชาเลือกเสรีที่จัดอยู่นั้น ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับรายงานการวิจัย (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 8 - 9) เรื่องการสังเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งพบว่าในการจัดวิชาเลือกเสรียังไม่สามารถจัดให้หลากหลาย ตามความต้องการของผู้เรียนตามโครงสร้างที่ระบุไว้ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ กันดังนี้ สภาพของโรงเรียนยังไม่พร้อม ขาดการปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งตามสภาพที่เป็นจริง ครูผู้สอนไม่มีทักษะและความสามารถในการจัดการ ถึงแม้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีประสบการณ์ในการมาแล้วตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปก็ตาม (ประสบการณ์ของครูผู้สอนส่วนมากได้จากการสอนวิชาตามสาขาที่ตนเองมีความถนัด หรือจบการศึกษาจากสาขาเฉพาะที่ไม่ใช่สาขาทางวิชาชีพ) และที่ผ่านมาโรงเรียนยังไม่ได้เห็นความสำคัญเท่าที่ควร เห็นได้จากการจัดให้ครูเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการงานอาชีพ มีเพียงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนครูทั้งหมด แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้ใช้ประสบการณ์ในการสอนนักเรียนสาขาอื่น ๆ ที่ผ่านมาร่วมกับการศึกษาจากตำรา สอบถามเพื่อน และปรึกษาผู้รู้ จนทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผล ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ (ที่ วก 558/2542) สั่ง ณ วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2542 ให้ผู้เรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพปฏิบัติโครงการงานอาชีพ อย่างน้อย 1 โครงการงานจึงจะถือว่าจบหลักสูตร ถ้ามองด้านการนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษาจากการลงทะเบียนเรียนทั้ง 3 แบบ พบว่า มีการเปิดสอนทั้ง 3 แบบ และแต่ละโรงเรียนที่เปิดสอนแบบใด ก็จะเห็นด้วยกับแบบที่ตนเองดำเนินการปฏิบัติอยู่ว่าเหมาะสมมาก เนื่องจากความสอดคล้องของชุมชนและความพร้อมของโรงเรียนแตกต่างกัน ในแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน

แต่ครูได้มีการดำเนินการการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมาย และทักษะได้ตามหลักสูตร โดยมีการเตรียมความพร้อมของตัวเองที่จะศึกษาให้ครุมีความรู้ความเข้าใจก่อนทำการสอนวิชาโครงการอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ในข้อที่ว่าเป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม (กรมวิชาการ, 2535, หน้า, 1) แต่ยังมีครูบางส่วนยังขาดการศึกษาหลักสูตรและยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีการพัฒนาได้ดีพอ และยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สร้างโครงการอาชีพตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถมากเท่าที่ควร ซึ่งพบได้กับครูสมัยดั้งเดิมที่ยังเดินแบบสวนทางความเป็นจริงอยู่ ดังนั้นครูควรได้มีการเรียนรู้การจัดการศึกษาที่ต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22) ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง “ชนชั้นกลางในยุคประชาธิปไตย เปิด โอกาสให้ทายาทเลือกอนาคตของตนเอง” พบว่า 40% เปิดโอกาสสร้างให้บุตรเลือกอาชีพในอนาคตด้วยตนเอง (ศิริพันธุ์ จัตุตพงษ์, 2543, หน้า 120 -121)

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูให้การนิเทศ ช่วยเหลือ ดูแล การเลือกโครงการอาชีพที่สุจริตที่มีอยู่ในท้องถิ่นและอยู่ในความต้องการของนักเรียน รวมทั้งการดูแลการจัดกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องใกล้ชิด เพื่อรับฟังปัญหา และดูความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นระยะ ๆ แต่ในส่วนของการเชิญวิทยากรที่มีความสามารถเฉพาะมาให้ความรู้ ครูควรได้มีการประสานงานให้มากกว่านี้เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ตรงและหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับการแนวการดำเนินงานของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกำหนดให้จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และส่งเสริมให้ผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 4) ทั้งยังได้รับความช่วยเหลืออย่างเป็นกัลยาณมิตรกับครูด้วยกันเป็นอย่างดี แต่ในส่วนของการนำผลจากการประเมินการปฏิบัติงาน โครงการอาชีพที่ผ่านมาเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้จากผลงานของนักเรียนที่ขาดการพัฒนาตามด้วย

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกันมากจากการลงทะเบียนเรียนทั้ง 3 แบบ คือ ครูมีการแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ โดยมีการประเมินทั้งก่อนทำงาน ระหว่างทำงาน และเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานอย่างต่อเนื่องจากชิ้นงาน ด้วยการสังเกต มีแบบบันทึกการปฏิบัติงาน แบบรายงานความก้าวหน้าจากชิ้นงานหรือแบบทดสอบวัดความรู้จากการปฏิบัติงาน โครงการและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน ส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตจากการปฏิบัติงาน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะต้องวัดทุกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติ ตลอดจนงานที่สำเร็จเป็นรูปร่างจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ (อำนาจ พรหมใจรักษ์, 2540, หน้า 66) แต่ในส่วนนี้ครูยังต้องมีการปรับปรุงด้านการประเมินที่หลากหลายโดยครู กลุ่มผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และผู้สนใจอื่น ๆ เพื่อให้มีการประเมินตามสภาพจริงซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของวิชาโครงการอาชีพ

2. ปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ

ด้านเวลา จากการสรุปผลการวิจัยข้างต้นเวลาเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานค่อนข้างมากที่ทำให้ครูผู้สอนต้องดูแลดำเนินการเอง ฝ่ายบริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้มีการประชุมตกลงกันเรื่องตารางเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจน จะทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ในการทำงานตามกระบวนการตามสภาพจริง ไม่ควรให้นักเรียนเขียนโครงการโดยการประมาณการเวลาเพื่อให้ชั่วโมงเรียนครบโดยไม่มีการตรวจสอบวิธีการดำเนินงานจริงแต่ละขั้นตอน

ด้านจำนวนกลุ่มนักเรียนที่ต้องให้คำปรึกษา และดูแล ติดตาม พบว่า การจัดกลุ่มไม่ได้จัดทำตามแนวปฏิบัติในการปฏิบัติโครงการอาชีพที่แนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 558/2542 ลงวันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2542 และไม่มีการปรึกษาในเรื่องการกำหนดจำนวนคนที่เหมาะสมในโครงการแต่ละประเภทว่าควรมีจำนวนเท่าใด ทำให้ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงมีปัญหาในเรื่องกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มมีขนาดใหญ่ และกลุ่มที่มีขนาดเล็กแต่กระจายมาก ควรมีการนำปัญหาที่พบไปปรับแก้ไขในโอกาสต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับ UNESCO การสอนภาค ปฏิบัติ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนควรจะเป็น 1:15 แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องอัตรากำลัง ดังนั้นอาจแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการติดต่อประสานงานในการส่งนักเรียนไปเรียนหรือฝึกงานกับ แหล่ง วิทยาการ สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ ผู้บริหารควรมีการศึกษาและจัดอบรมหลักสูตรให้ครูทั้งโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

ด้านสถานที่ในการดำเนินการ พบว่า ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพมีความเห็นว่าทั้งสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอน และสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยซ้ำ มีไม่เพียงพอ วิธีการที่ปฏิบัติได้คือครูที่ปรึกษาดำเนินการหาสถานที่และนัดกับนักเรียนเป็นครั้ง ๆ ไป โรงเรียนควรจัดสถานที่ (ซุ้ม) เฉพาะขนาดเล็ก ๆ อาจขอแบ่งเนื้อที่จากโรงอาหารให้เป็นสถานที่ในการดำเนินการ แต่ถ้าสามารถจัดสถานที่ภายนอกที่เป็นรูปปั้นค้ำ หรือบริษัท หรือให้ปฏิบัติและดำเนินการที่บ้านที่ครูสามารถติดตามการปฏิบัติงานได้ในบริเวณไม่ไกลจากโรงเรียนมากจะทำให้ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงจากการดำเนินชีวิตจริงที่เพียงพอ

ด้านข้อจำกัดของลักษณะโครงการอาชีพที่นักเรียนเลือกปฏิบัติ พบว่า ส่วนมากการตัดสินใจเลือกทำโครงการอาชีพมีแต่ด้านการขายสินค้า ที่มีลักษณะไม่แตกต่างกัน เกือบไม่มีด้านการผลิตและการบริการ ทำให้ได้ข้อมูลจากการทำงานเพียงทิศทางเดียวกัน การจัดทำโครงการอาชีพที่ได้ไม่หลากหลายพอ ไม่สอดคล้องกับชุมชน เนื่องจากมีข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ไม่มีความพร้อมให้ปฏิบัติกิจกรรมด้านการผลิตที่ครบวงจรได้เหมือนอย่างโรงเรียนในต่างจังหวัดซึ่งมีความพร้อมด้านการปฏิบัติโครงการอาชีพมากกว่า (ทั้งด้านสถานที่และเวลาเอื้ออำนวยมาก)

ด้านวิธีการนำเสนอโครงการ พบว่า นักเรียนยังขาดความรู้และรูปแบบในการนำเสนอจนควรให้คำแนะนำ ดูแล ตรวจสอบขั้นตอนในการนำเสนอ และจัดหาตัวอย่างของโครงการที่ประสบความสำเร็จและมีการนำเสนอด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ นักเรียน ได้ศึกษาดังแต่ก่อนเรียนวิชาโครงการอาชีพ เพื่อจะได้มีการฝึกการนำเสนอก่อนที่จะมีการนำเสนอครั้งสรุปชิ้นงานสุดท้าย

ด้านอื่น ๆ พบว่า ประเภทของโครงการที่จัดให้นักเรียนได้ลงเรียนมีไม่มากพอกับความต้องการของนักเรียน โดยเฉพาะการเลือกลงทะเบียนเรียนแบบเลือกเสรี วิชาอาชีพ แต่ที่ถูกต้องของการเรียนวิชาโครงการอาชีพ ควรให้นักเรียนได้มีส่วนในการคิดโครงการอาชีพที่ต้องการทำเอง เพราะโครงการอาชีพเป็นวิชาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตามจุดมุ่งหมายที่สำคัญของพระราชบัญญัติพุทธศักราช 2542 ดังนั้น โรงเรียนไม่ควรจำกัดประเภทของโครงการ นอกจากนั้นยังพบว่าการทำงานเป็นทีมขาดการส่งเสริม ทำให้ปัจจุบันยังมีนักเรียนบางส่วนที่มีศักยภาพไม่เพียงพอซึ่งมาจากผลของนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อ การวัดผลยังไม่มีความมาตรฐานที่เป็นแนวเดียวกันครูไม่มีทักษะด้านการจัดการพอ และนักเรียนส่วนมากยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาโครงการอาชีพ ทั้งยังต้องการให้มีการดำเนินการให้อยู่ในหลักสูตรต่อไป ดังนั้นโรงเรียนควรให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนในการดำเนินการในโอกาสต่อไป

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนจากการลงทะเบียนเรียนทั้ง 3 แบบ (การลงทะเบียนแบบบังคับเลือก การลงทะเบียนแบบเลือกเสรี การลงทะเบียนแบบกิจกรรมอิสระ) ในระดับปฏิบัติมากทุกแบบ และทุกรายด้านทั้ง 3 ด้าน (ด้านเก่ง ด้านดี ด้านมีความสุข) จากผลสรุปของการวิจัยจะเห็นได้ว่า ด้านที่นักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องการลงทะเบียนเรียนทั้ง 3 แบบ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเมื่อนักเรียนศึกษาวิชาโครงการอาชีพแล้วนักเรียนจะมีลักษณะเป็นคนเก่ง โดยมีความสามารถในการคิด มีทักษะด้านการจัดการ สามารถแก้ปัญหาวิเคราะห์ สรุปผลเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการดำเนินงานอาชีพ จึงทำให้รู้จักอาชีพอย่างหลากหลาย โดยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ด้านดี นักเรียนเห็นด้วยกับ

การเรียนรู้วิชาโครงการอาชีพว่าเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อดทน ขยัน มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่วนด้านมีสุข นักเรียนเห็นว่าการเรียนวิชาโครงการอาชีพ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ หรือธุรกิจขนาดเล็ก ด้วยตนเองได้ด้วยความภูมิใจในตนเองและสิ่งที่มีรายได้ที่สามารถหาได้ด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนควรได้มีการเน้นนักเรียนเป็นสำคัญจริง ๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและดำเนินการเอง จะทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ วิธีการ และประสบการณ์ไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ จากการศึกษาวิจัยข้างต้นสามารถเสนอแนะได้ดังนี้

1. โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ โดยการลงทะเบียนแบบบังคับเลือกวิชาพื้นฐานอาชีพ การจัดทำโครงการอาชีพควรได้มีการปรับการดำเนินงานตั้งแต่ก่อนการดำเนินการ โดยผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการประชุมทำความเข้าใจหลักสูตรร่วมกัน มีการตกลงกันเกี่ยวกับตารางเวลาที่จัดกำหนดเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จัดห้องเรียนเฉพาะวิชาโครงการอาชีพ จัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน แจกจ่ายกำหนดขนาดของกลุ่ม จัดครูหรือผู้รู้ที่มีประสบการณ์ในการทำโครงการ ช่วยแนะนำตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงขั้นตอนการสรุปเพื่อนำเสนอ มีเอกสารช่วยควบคุมระบบการทำงานของนักเรียน และครูอย่างเป็นขั้นตอน และจัดให้สอดคล้องกับแผนการเรียนแต่ละแผน (แผนวิทย์-คณิต, ศิลป์-คำนวณ, ศิลป์-ภาษา, การงานอาชีพ และอื่น ๆ) เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ทั้งการประกอบอาชีพและหรือศึกษาต่อ โดยนักเรียนไม่จำเป็นต้องเลือกอาชีพสาขาเดียวหรือกลุ่มอาชีพเดียว เพราะวิชาที่เปิดสอนแต่ละแผนการเรียนนักเรียนมีความสามารถแตกต่างกัน ซึ่งเป็นความสามารถที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล แต่เมื่อเข้ากลุ่มเพื่อทำงานเป็นทีม นักเรียนจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถ่ายโยงองค์ความรู้ที่มีเพื่อให้ได้ขั้นตอนการผลิตสิ่งของหรือบริการ และการจัดการที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างเพื่อนำมาสู่ชิ้นงานที่ต้องการ

2. การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ โดยลงทะเบียนแบบเลือกเสรี วิชาอาชีพที่ครูผู้สอนเห็นด้วยในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูควรมีการประชุมทำความเข้าใจหลักสูตรร่วมกันเพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นหรือชุมชน และความถนัด

ความสนใจของผู้เรียน ให้มีวิชาอาชีพให้เลือกหลากหลาย ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน เน้นผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ทักษะ เทคนิคอาชีพ ทักษะการจัดการ และเจตคติต่อการเป็นผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และให้บริการที่ดี เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัย (กรมวิชาการ, 2536, หน้า 1) โดยนักเรียนแต่ละชั้นไม่จำเป็นต้องเลือกเรียนวิชาอาชีพเหมือนกัน และการจัดชั้นเรียนให้มุ่งเน้นการปฏิบัติ โดยจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ (3-5 คน ตามแนวปฏิบัติที่หลักสูตร 2542 กำหนด) “ที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ต้องให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงในการประกอบอาชีพ มีการฝึกอาชีพที่เลือกจริง ๆ ไม่จำเป็นต้องเรียนกับผู้สอนที่จบวิชาอาชีพโดยตรง ถ้าโรงเรียนไม่มีครูด้านอาชีพอาจเรียนกับผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนั้น นักเรียนก็สามารถเรียนรู้กระบวนการจัดการทางอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม (กรมวิชาการ, 2536, หน้า 28-29)” และที่สำคัญพบว่าเมื่อนักเรียนเลือกเรียนแล้วพบว่าไม่ตรงกับความต้องการและความสามารถ หรือพบว่าขณะนี้สภาพความต้องการของตลาดเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี เปลี่ยนไป โรงเรียนควรให้ออกาสในการปรับเปลี่ยนได้ โดยกำหนดเวลาที่นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนได้ ทั้งนี้ควรมีวางแผนการจัดชั่วโมงสอน วิชาสามัญกับวิชาชีพให้สอดคล้องกันตามสภาพของท้องถิ่น

3. การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากกับการลงทะเบียนแบบกิจกรรมอิสระ เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในการทำงานทุกขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และได้ลงมือปฏิบัติที่เป็นตัวของตัวเอง นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงที่นำไปใช้ในการทำงานจริง ครูเป็นเพียงผู้ดูแลเท่านั้น และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22, 23, 24, 26 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเลือกทำโครงการอาชีพที่ถนัด และสนใจ ดังนั้นโรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพวิธีนี้ให้นักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติเองได้เต็มตามศักยภาพ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Kilpatrick (Knoll, 1996, p. 40) ซึ่งพบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้านต่าง ๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของระดับความสนใจและเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากการที่ครูเป็นผู้กำหนด หรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

4. การจัดการเรียนการสอนโครงการอาชีพ จากการเลือกลงทะเบียนเรียนทั้ง 3 แบบ จะใช้การลงทะเบียนเรียนภาคเดียวหรือหลายภาคก็ได้ โดยต้องมีความร่วมมือกันทั้งการทำงาน และการประเมินงานระหว่างฝ่ายบริหารของสถานศึกษา ครู-อาจารย์ ผู้ปกครอง และนักเรียน

อย่างแท้จริง โดยการประเมินผลให้คำนึงถึงความรู้ความเข้าใจ เน้นกระบวนการทำงานมากกว่า
ชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ และมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนิน
ชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาของประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการวางแผน
การกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่เหมาะสมกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และควรมีการศึกษาร่วมกับ
กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนด้วย เพราะผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการให้การสนับสนุนด้าน
แนวคิดที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักเรียน และควรมีการตลาด หรือช่องทางในการประกอบอาชีพ
ในสภาพความเป็นจริง ว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนที่มีต่อการทำโครงการอาชีพ